

TĂNG CƯỜNG GIÁO DỤC LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ GẮN VỚI XÂY DỰNG HỆ GIÁ TRỊ QUỐC GIA TRONG CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC HIỆN NAY

STRENGTHENING POLITICAL THEORY EDUCATION IN ASSOCIATION WITH BUILDING
THE NATIONAL VALUE SYSTEM IN UNIVERSITIES TODAY

Lê Thị Ngân

ThS. Trường Đại học Tây Đô

Received: 18/10/2025; Accepted: 17/10/2025; Published: 9/11/2025

Tóm tắt: Bài viết tác giả phân tích vai trò đặc biệt của giáo dục lý luận chính trị (LLCT) trong các trường đại học (TĐH) hiện nay, không chỉ trang bị tri thức về chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối cách mạng của Đảng, mà còn góp phần hình thành hệ giá trị quốc gia (HGTQG) Việt Nam. Trước bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng, một bộ phận sinh viên (SV) có biểu hiện lệch chuẩn giá trị (GT), thực dụng, thờ ơ chính trị. Do đó, việc gắn giáo dục LLCT với giáo dục HGTQG gồm các GT cốt lõi như: hòa bình, thống nhất, độc lập, dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, hạnh phúc là yêu cầu cấp thiết nhằm bồi dưỡng bản lĩnh chính trị, lý tưởng sống và trách nhiệm công dân cho SV. Bài viết đề xuất ba nhóm giải pháp trọng tâm. Qua đó, góp phần hình thành thế hệ SV có tri thức, đạo đức, bản lĩnh và khát vọng cống hiến cho Tổ quốc.

Từ khóa: lý luận chính trị, hệ giá trị quốc gia, đại học

Abstract: The article analyzes the special role of political theory education in universities today, which not only provides knowledge of Marxism - Leninism, Ho Chi Minh's Thought, and the Party's revolutionary line, but also contributes to the formation of Vietnam's national value system. In the context of globalization and deep international integration, a segment of students is showing signs of value deviation, pragmatism, and political indifference. Therefore, linking political theory education with the education of national core values including peace, unity, independence, prosperity, strength, democracy, justice, civilization, and happiness is an urgent requirement to foster students' political steadfastness, life ideals, and civic responsibility. The article proposes three key groups of solutions, thereby contributing to the development of a generation of students with knowledge, morality, political courage, and a strong aspiration to contribute to the nation.

Keyword: political theory, national value system, university

1. Đặt vấn đề

Giáo dục lý luận chính trị (LLCT) trong các trường đại học (TĐH) đóng vai trò đặc biệt quan trọng không chỉ trang bị kiến thức về chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và Đường lối cách mạng của Đảng, mà còn có nhiệm vụ quan trọng trong việc giáo dục nhân cách đạo đức xã hội và định hướng hệ giá trị (HGT) sống cho sinh viên (SV). Tuy nhiên, trong bối cảnh hiện nay, khi toàn cầu hóa, công nghệ số và dòng chảy của thông tin đang diễn ra với tốc độ chóng mặt. Một bộ phận SV rơi vào tình trạng mất phương hướng về giá trị (GT), biểu hiện qua sự thờ ơ chính trị, chủ nghĩa cá nhân, thực dụng và dễ bị ảnh hưởng bởi những thông tin sai lệch, thậm chí là phản động. Vì thế, cần đặt ra một yêu cầu mang tính cấp thiết đó là giáo dục LLCT trong các TĐH cần được gắn với việc giáo dục hệ giá trị quốc gia (HGTQG) vừa mang tính truyền thống, vừa hướng đến sự phát triển toàn diện và hiện đại cho con người Việt Nam hôm nay và tương lai.

2. Tầm quan trọng của việc giáo dục LLCT gắn với xây dựng HGTQG trong các TĐH hiện nay

2.1. Khái niệm về giá trị, hệ giá trị, hệ giá trị quốc gia

2.1.1. Khái niệm giá trị

Hình thức biểu hiện của GT rất phong phú, đa dạng tùy thuộc vào sự đa dạng trong nhu cầu của con người. Do đó, định nghĩa về GT cũng khác nhau.

Khái niệm GT được sử dụng trong các trường phái triết học, kinh tế học, đạo đức học, xã hội học. Trong triết học, người ta bàn tới GT như là cái chân, thiện, mỹ. Trong đạo đức học, người ta bàn tới GT như là cái đúng, sai. Trong kinh tế học, người ta bàn tới GT như là GT trao đổi, GT sử dụng [1] hoặc quan niệm về những gì “ảnh hưởng tới việc chọn các phương thức, phương tiện hoặc mục tiêu của hành động”[2].

Theo một số nhà nghiên cứu Việt Nam thì GT là những đánh giá của con người về các hiện tượng tự nhiên, xã hội và tư duy theo hướng những cái đó là cần, là tốt, là hay, là đẹp, hay đó chính là những cái được con người cho là chân, thiện, mỹ giúp khẳng định và nâng cao bản chất người. Một khi những nhận thức GT ấy đã hình thành và định hình thì nó chi phối cách suy nghĩ, niềm tin, hành vi, tình cảm

của con người [3].

Từ các quan điểm nêu trên, có thể khái quát rằng GT là một phạm trù triết học phản ánh sự đánh giá đối với những thành tựu sáng tạo vật chất và tinh thần của con người. GT có vai trò định hướng, điều chỉnh và thẩm định các hoạt động của cá nhân cũng như xã hội, hướng con người tới cái đúng, cái tốt, cái đẹp, đồng thời góp phần thúc đẩy sự phát triển và tiến bộ xã hội.

2.1.2. Khái niệm hệ giá trị, hệ giá trị quốc gia

Hiện nay có nhiều cách tiếp cận khác nhau về HGT, GT quốc gia và HGTQG.

HGT bao gồm nhiều GT liên kết với nhau theo một hệ thống thứ bậc, đảm nhiệm các chức năng xã hội nhất định. Ba chức năng cơ bản của HGT là: Định hướng, Đánh giá, Điều chỉnh các quan hệ xã hội [4].

Trong kỷ yếu “HGTQG, HGT văn hóa, HGT gia đình và chuẩn mực con người Việt Nam trong thời kỳ đổi mới”, tác giả Từ Thị Loan cho rằng: “HGT là hệ thống các GT được liên kết lại với nhau theo một số nguyên tắc nhất định, thực hiện những chức năng đặc thù, có mối liên hệ mang tính lịch sử cụ thể”, và “GT quốc gia là những GT cốt lõi, phản ánh khát vọng, mong cầu, mục tiêu chung của cả quốc gia... làm nền tảng để điều tiết, dẫn dắt sự phát triển của đất nước”.

Cũng trong kỷ yếu này, tác giả Trần Văn Phòng nhấn mạnh: “GT quốc gia là tất cả những gì mang lại ý nghĩa nhất định cho quốc gia, được quốc gia thừa nhận, trở thành mục tiêu, chỗ dựa tinh thần để cả quốc gia khao khát, hướng tới và hành động”; và “HGTQG là tổng hợp các GT của quốc gia được sắp xếp, liên kết với nhau theo một logic nhất định và đảm nhiệm những chức năng xã hội nhất định”.

Tựu trung, HGTQG là tổng hợp các GT cốt lõi được hình thành và phát triển trong lịch sử, vừa phản ánh hiện tại, vừa định hướng tương lai của dân tộc.

HGTQG Việt Nam quy tụ chín GT chung, mang tính phổ quát cao: “Hòa bình, thống nhất, độc lập, dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, hạnh phúc”[5].

2.2. Tầm quan trọng của việc giáo dục LLCT gắn với xây dựng HGTQG trong các TĐH hiện nay

Trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn đặc biệt quan tâm đến việc xây dựng và hoàn thiện HGTQG Việt Nam. Đại hội XIII của Đảng, nhận thức về tầm quan trọng và tính cấp thiết của việc nghiên cứu, xác định HGTQG, HGT văn hóa, HGT con người gắn với việc giữ gìn và phát triển HGT gia đình Việt Nam đã được khẳng định rõ ràng và toàn diện hơn. Văn kiện Đại hội nêu rõ: “Tập trung nghiên cứu, xác định và triển khai xây dựng HGTQG, HGT văn hóa và chuẩn mực con người gắn với giữ gìn, phát triển HGT gia đình Việt

Nam trong thời kỳ mới”[6]. Đây là bước phát triển mới trong tư duy lý luận của Đảng, thể hiện sự chủ động, tầm nhìn chiến lược trong việc xây dựng nền tảng tinh thần cho sự phát triển bền vững của đất nước. Chỉ khi xác định rõ và phát huy những HGT cốt lõi của quốc gia, văn hóa, con người và gia đình, chúng ta mới có thể khơi dậy, nuôi dưỡng và phát triển mạnh mẽ nguồn động lực nội sinh, tạo tiền đề vững chắc cho sự nghiệp phát triển nhanh và bền vững của Việt Nam trong thời kỳ hội nhập và đổi mới toàn diện. Đây là cơ sở lý luận và định hướng chính trị quan trọng để các cơ sở giáo dục đại học lồng ghép việc giáo dục GT quốc gia trong giảng dạy LLCT, giúp SV hiểu, tin và hành động theo những GT nền tảng của dân tộc Việt Nam.

Trong bối cảnh hội nhập và giao lưu văn hóa quốc tế mạnh mẽ, SV Việt Nam đang đứng trước sự xung đột, pha trộn và biến đổi của HGT. Các GT ngoại lai, thực dụng, chủ nghĩa cá nhân dễ dàng thâm nhập qua môi trường mạng, giải trí và truyền thông. Nếu LLCT không gắn với việc giáo dục HGTQG, SV dễ rơi vào tình trạng phai nhạt về lý tưởng, mất niềm tin và xa rời các GT truyền thống, thiếu định hướng trong hành động và lựa chọn nghề nghiệp, lối sống. Do đó, giáo dục LLCT trong các TĐH giữ vai trò then chốt trong việc hình thành thế giới quan, nhân sinh quan và bản lĩnh chính trị cho SV, những chủ nhân tương lai của đất nước. Khi được gắn kết chặt chẽ với việc xây dựng HGTQG, giáo dục LLCT không chỉ truyền đạt tri thức lý luận mà còn góp phần hình thành HGT chuẩn mực, bồi dưỡng lý tưởng sống, lòng yêu nước và trách nhiệm xã hội của người học trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng như hiện nay.

Hơn thế nữa, HGTQG được kết tinh từ những GT truyền thống bền vững của dân tộc như lòng yêu nước, tinh thần tự cường, ý chí độc lập và khát vọng vươn lên chính là nền tảng tinh thần của quốc gia. Trên cơ sở nhận thức sâu sắc về sức mạnh đại đoàn kết dân tộc, Đảng ta đã hình thành đường lối chiến tranh nhân dân, toàn dân, toàn diện, lâu dài và tự lực cánh sinh, dựa vào sức mình là chính. Đường lối ấy không chỉ bắt nguồn từ lý luận của chủ nghĩa Mác – Lênin mà còn xuất phát từ triết lý “đem sức ta mà tự giải phóng cho ta” của Chủ tịch Hồ Chí Minh và từ truyền thống dựng nước, giữ nước của dân tộc Việt Nam. Đường lối đó đã đem lại những thắng lợi vĩ đại trong thời đại Hồ Chí Minh, khẳng định sức mạnh của chủ nghĩa yêu nước, của tinh thần đoàn kết và ý thức độc lập tự cường – những GT cốt lõi trong HGTQG Việt Nam. Đây cũng là nền tảng tư tưởng quan trọng cần được truyền thụ, giáo dục và bồi đắp trong SV hiện nay, giúp họ hiểu rằng sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc, phát triển đất nước hôm nay chính là sự tiếp

nội truyền thống dựng nước và giữ nước của cha ông.

Giáo dục LLCT trong các TĐH vì thế không chỉ là truyền đạt lý thuyết chính trị, mà còn là quá trình giáo dục GT, hình thành nhân cách và ý thức công dân. Thông qua đó, SV được hun đúc tinh thần yêu nước, lòng tự hào dân tộc, ý thức bảo vệ chủ quyền quốc gia và khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc.

Như vậy, việc gắn giáo dục LLCT với xây dựng HGTQG trong các TĐH hiện nay là yêu cầu tất yếu, nhằm đào tạo thế hệ trẻ có tri thức, có bản lĩnh, có đạo đức và có khát vọng cống hiến cho Tổ quốc. Đây chính là con đường để phát huy sức mạnh nội sinh của dân tộc, củng cố niềm tin và lý tưởng xã hội chủ nghĩa, góp phần xây dựng HGT Việt Nam hiện đại, nhân văn và bền vững trong thời kỳ mới.

3. Một số giải pháp tăng cường giáo dục LLCT gắn với xây dựng HGTQG trong các TĐH hiện nay

Một là, nâng cao nhận thức và trách nhiệm của giảng viên (GV) LLCT trong giáo dục HGTQG

Trước hết, mỗi GV LLCT cần nhận thức đầy đủ về vai trò của mình trong việc bồi dưỡng HGTQG cho SV. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng căn dặn: “Lý luận cũng như cái tên (hoặc viên đạn). Thực hành cũng như cái đích để bắn. Có tên mà không bắn, hoặc bắn lung tung, cũng như không có tên. Lý luận cốt để áp dụng vào thực tế. Chỉ học thuộc lòng, để đem lờ thiên hạ thì lý luận ấy cũng vô ích”[7]. Điều này khẳng định rằng LLCT chỉ thực sự có GT khi được gắn với thực tiễn đời sống, với những vấn đề của đất nước và con người Việt Nam hiện nay. Do đó, GV LLCT phải là người truyền cảm hứng, biết kết nối giữa lý luận của Chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối của Đảng với các GT cốt lõi dân tộc như độc lập, thống nhất, hòa bình, dân chủ, công bằng, văn minh.

GV không chỉ dừng lại ở việc truyền đạt kiến thức mà còn phải dẫn dắt SV nhận thức được GT, niềm tin và trách nhiệm công dân, từ đó hình thành bản lĩnh chính trị, đạo đức, và khát vọng “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, hạnh phúc”.

Hai là, GV LLCT cần nghiên cứu, lựa chọn các vấn đề thực tiễn của đất nước và thế giới gắn với 9 HGTQG để minh họa cho bài giảng

Các phương pháp giảng dạy như học tập qua tình huống, dự án xã hội, phân biện nhóm, tọa đàm về các GT của Việt Nam sẽ giúp người học tiếp cận lý luận một cách sinh động, gắn với hành động cụ thể. Đồng thời, GV cần tăng tính đối thoại, gọi mở tư duy độc lập của SV thay vì áp đặt. Chính việc liên hệ lý luận với thực tiễn đời sống sẽ giúp SV vận dụng lý luận vào thực tiễn, từ đó hình thành tư duy độc lập, năng lực phân tích, và khả năng lựa chọn hành động phù

hợp với HGT dân tộc.

Ba là, tăng cường sự phối hợp giữa các lực lượng vào hoạt động giảng dạy nhằm tăng tính thực tiễn trong giảng dạy các môn LLCT

Đây là giải pháp then chốt để bảo đảm việc giảng dạy LLCT gắn với HGTQG đi vào chiều sâu. Bộ môn LLCT phối hợp với Đoàn Thanh niên, Hội SV triển khai các chương trình hành động cụ thể. Các cơ quan quản lý cần hoàn thiện chuẩn đầu ra LLCT, trong đó đánh giá cả năng lực tư duy, phẩm chất và hành vi biểu hiện GT sống. Đặc biệt, việc bồi dưỡng GV LLCT cần đạt chuẩn về chuyên môn, bản lĩnh và đạo đức nghề nghiệp là yếu tố quyết định. GV phải là tấm gương sống cho những GT mình truyền dạy, nói đi đôi với làm, giáo dục bằng nhân cách.

4. Kết luận

Tăng cường giáo dục LLCT gắn với xây dựng HGTQG trong các TĐH là nhiệm vụ quan trọng, góp phần hình thành bản lĩnh chính trị, lý tưởng sống và trách nhiệm công dân cho SV. Việc giáo dục LLCT gắn với các GT cốt lõi của dân tộc như hòa bình, thống nhất, độc lập, dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, hạnh phúc giúp thế hệ trẻ hiểu sâu hơn về mục tiêu phát triển đất nước, củng cố niềm tin và định hướng hành động đúng đắn. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và biến động phức tạp hiện nay, việc kết hợp LLCT với giáo dục HGTQG càng có ý nghĩa thiết thực, góp phần xây dựng con người Việt Nam thời kỳ mới, có tri thức, đạo đức, bản lĩnh và khát vọng cống hiến cho Tổ quốc.

Tài liệu tham khảo

- [1]. William Outhwaite (2006), *The Blackwell dictionary of modern social thought*, Blackwell Publishing Ltd.
- [2]. G.Endrweit & G.Trommsdorff (2002), *Từ điển xã hội học*, NXB Thế giới, Hà Nội.
- [3]. Trần Ngọc Thêm (2016), *Hệ giá trị Việt Nam từ truyền thống đến hiện đại và con đường tới tương lai*, NXB Văn hóa - Văn nghệ, Thành phố Hồ Chí Minh.
- [4]. Trịnh Thị Thuý (2023), *Chủ trương của Đảng về xây dựng HGT văn hóa, con người Việt Nam trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế*, Tạp chí điện tử Lý luận Chính trị, Hà Nội.
- [5]. Nguyễn Phú Trọng (2022), *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam*, NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [6]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, NXB CTQG, Hà Nội.
- [7]. Hồ Chí Minh: *Toàn tập* (2011), T.5, NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.